แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

The Instructional Leadership Development Guidelines for School Administrators under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area

ดร.ทิพยวรรณ แพงบุปผา (Dr.Thipyawan Phaengbuppha)[1] *ดร.พนายุทธ เชยบาล (Dr.Panayuth Choeybal)**
ดร.พลากร ขุริมนต์ (Dr.Phalagon Ksurimon)***

(Received: *January 28, 2020*; Revised: *May 19, 2020*; Accepted: *May 19, 2020*)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พรรณนา และหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานเชิงอรรถาธิบาย แบ่งเป็น ระยะที่ 1 สำรวจการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 คน ระยะที่ 2 และ 3 สนทนากลุ่มและระดมสมองจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เกิดจากนโยบาย กฎหมาย มาตรฐานวิชาชีพ หลักสูตร การประเมินผล โครงการสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการพัฒนาครูมืออาชีพ และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำคู่มือแนวทางพัฒนาหลักสูตร และจัดอบรมอย่างเข้มให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this study were to study, describe, and find guidelines to develop instructional leadership for school administrators under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area, using by explanatory mixed methods research, divided to Phase 1 by perspective survey to 368 samples, Phase 2 and 3 by focus group discussion and brain storming to target group consisted of 30. The finding were, 1) the instructional leadership of school administrators was at the high level both in overall and all aspects, 2) the instructional leadership of school administrator came from policies, laws, profession standards, curriculum, assessment, special needs student project, professional teacher development, and 3) instructional leadership development guidelines should set up the workshop, make a guidelines book, curriculum development, and training to school administers.

คำสำคัญ: แนวทาง ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

Keywords: Guidelines, Instructional leadership, School administrator

[1]*Corresponding author: tipyawan99@gmail.com*

**ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*

****ครูโรงเรียนบ้านหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำของสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษา จึงส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมาย [1] ซึ่งมีผลต่อขวัญกำลังใจของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างยิ่ง [2] ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นเสมือนผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ จึงจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ดีมีปฏิภาณไหวพริบดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับปรุงแก้ไขความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจ มีความเข้าใจบุคลิกทั่วไปและเข้าใจสังคมได้ดี มีความอดทนและรับผิดชอบสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ประสานงานได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและยอมรับนับถือ ผู้ซึ่งให้ ความช่วยเหลือผู้อื่นและความยุติธรรม ซึ่งลักษณะดังกล่าว คือ ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำ [3]

ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อหน่วยงานเป็นอย่างมากในการดึงความรู้ความสามารถต่างๆ ในตัวผู้บริหารออกมาใช้ประสานความขัดแย้งต่างๆ ภายในหน่วยงาน โน้มน้าวชักจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถ เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน และนำพาองค์การเปลี่ยนไปสู่ความเป็นเลิศและความได้เปรียบในการแข่งขัน [4] ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานี้เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จลุล่วงของโครงการต่างๆ การสร้างภาวะผู้นำที่ดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคน และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ทางวิชาการเป็น อย่างดี และต้องมีกระบวนการค้นหาและพัฒนาศักยภาพของผู้ตามอย่างเหมาะสม [5] จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ซึ่งสิ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำที่ต้องนำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยเฉพาะ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไปสู่ความคิดสร้างสรรค์แบบใหม่ ความคิดที่ออกนอกกรอบหรือกฎเกณฑ์เดิมเพื่อประยุกต์ให้เกิดความก้าวหน้า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้ความเป็นภาวะผู้นำ คือการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ความเป็นผู้นำ มีมนุษย์สัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นประชาธิปไตย [6]

บุคลากรหลักที่สำคัญต่อการบริหารและการจัดการศึกษา จึงเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผลงานของโรงเรียนหรือสถานศึกษาจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ สถานศึกษาที่นักเรียนมีคุณภาพดีมักจะเป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ผู้บริหารสนใจงานวิชาการ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารมีความสำคัญเป็นอันมากที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานชาติและต้องเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดผู้นำในโรงเรียนโดยเฉพาะการพัฒนาผู้นำของผู้บริหารเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาองค์กรให้มีความเป็นเลิศด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ [7] ภาวะผู้นำ จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ เพราะมีผลกระทบต่อบุคคลและทรัพยากร ภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ผู้นำที่มีการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำจะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของงานที่มีประสิทธิผล และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการนำความรู้ แนวคิด วิธีการ ตลอดจนเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ ให้เกิดประโยชน์กับคณะครูและนักเรียน [8] เพื่อให้งานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ [9] โดยอาศัย กระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจ การบริหารหลักสูตรและการสอน การพัฒนาครู การส่งเสริมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมการเรียนรู้ นิเทศการศึกษา และความร่วมมือของครู [10-11] รูปแบบภาวะผู้นำส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผู้บริหารโรงเรียนที่เอาใจใส่กับงานการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นหลัก มีความเป็นผู้นำทางวิชาการและหลักสูตร [12] และจากการศึกษาของ

Edmonds [13] และ Higginso [14] พบว่าโรงเรียน ที่มีคุณภาพดีเกิดจากผู้บริหารโรงเรียน โอกาสครูในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง และพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจของโรงเรียน [15] รวมทั้งหาแนวทางเพื่อเน้นการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน [16]

จากอิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาก่อให้เกิดความสำเร็จในการบริหารวิชาการดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา พรรณนา และหาแนวทาง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เพื่อทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการที่สูงขึ้นของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
2. เพื่อพรรณนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Explanatory Mixed Methods Research) แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแต่ละระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

เป็นการศึกษาเชิงสำรวจระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน มีการดังนี้

1. **ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง**

ประชากรเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ปีการศึกษา 2556 จำนวน 8,660 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน [17] ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาโรงเรียนในการจำแนกออกเป็นชั้น มีทั้งหมด 4 เขต และจำแนกประชากรตามขนาดโรงเรียนโดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนร้อยละจากประชากรทั้งหมด จากนั้นจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษาสูงสุด เขตพื้นที่การศึกษาและขนาดโรงเรียน โดยเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ตามแนวคิดของเซย์ฟาร์ธ (Seyfarth) ทั้ง 5 ด้าน เป็นประเด็นคือ 1) มุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร 2) การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 4) การประเมินผลการสอนของครู และ 5) การวางแผนเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามจำนวน 368 ฉบับ ไปเก็บข้อมูลกับครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และติดตามแบบสอบถามคืนให้ครบตามจำนวน แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ(Percentage)

4.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) เพื่อหาระดับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

ระยะที่ 2 การพรรณนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

เป็นการศึกษาพรรณนาผลของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากระยะที่ 1 โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) มีการดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี จำนวน 30 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก 10 คน โรงเรียนขนาดกลาง 10 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 10 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม แยกการสนทนาออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละห้องตามขนาดของโรงเรียน โดยในระหว่างการสนทนากลุ่มมีการบันทึกเนื้อหาจากการประชุม โดยการจดบันทึก บันทึกเสียงและบันทึกภาพ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 3 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

เป็นการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำผลในระยะที่ 1 คือระดับภาวะผู้นำ และผลในระยะที่ 2 การพรรณนาภาวะผู้นำ ซึ่งประกอบด้วย มุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การประเมินผลการสอนของครู และการวางแผนเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ มาเป็นฐานข้อมูลในการระดมสมอง (Brainstorming)

1. กลุ่มเป้าหมาย ในการศึกษาระยะที่ 3 เป็นกลุ่มเดียวกันกับระยะที่ 2 จำนวน 30 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการระดมสมอง กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 30 คน เข้าร่วมระดมสมองด้วยกัน ร่วมกันพิจารณาหาแนวทาง เสนอ และร่วมกันสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยในระหว่างการประชุมระดมสมอง มีการบันทึกเนื้อหาจากการระดมสมอง โดยการจดบันทึก บันทึกเสียงและบันทึกภาพ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการระดมสมอง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 64.13 เพศหญิง 132 คน คิดเป็นร้อยละ 35.87 ระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ ปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 60.59 โดยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 คิดเป็นร้อยละ 33.15 และส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 47.01

1.2 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร	4.19	0.62	มาก
2. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.27	0.66	มาก
3.การจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	4.16	0.63	มาก
4.การประเมินผลการสอนของครู	4.10	0.62	มาก
5. การวางแผนเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ	4.48	0.55	มาก
โดยรวม	**4.24**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.24) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ ($\bar{X}$ =4.48) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ($\bar{X}$ =4.27) ด้านมุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ($\bar{X}$ =4.19) ด้าน การจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ($\bar{X}$ =4.16) และด้านการประเมินผลการสอนของครู ($\bar{X}$ =4.10) ตามลำดับ

2. ผลการพรรณนาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

การพรรณนาผลของระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ดำเนินการโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวม เกิดจากมีการกำหนดไว้ในมาตรฐานวิชาชีพ อีกทั้งวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน

2.2 มุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร เกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับหลักสูตร เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการประชุมประจำเดือนเพื่อรับทราบข้อมูล นโยบายต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของชุมชน และระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ทำให้สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

2.3 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากการมีแนวการปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นระบบกลางที่กำหนดไว้ที่ถือปฏิบัติร่วมกัน ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างใกล้ชิด และครูให้ความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินตนเอง พิจารณาความดีความชอบ

2.4 การจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เกิดจากนโยบาย และกฎหมายการศึกษาให้ต้องจัดและการได้รับการส่งเสริม และสนับสนุน

2.5 การประเมินผลการสอนของครู เกิดจากแนวทางประเมินมีความชัดเจน การประเมินในรูปคณะกรรมการ มีส่วนร่วมในการประเมิน และมีการแจ้งให้ทราบอย่างเปิดเผย โปร่งใส และครูผู้สอนยอมรับผลการประเมิน

2.6 การวางแผนเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ เกิดจากการมีระบบการประเมิน มาตรฐานวิชาชีพ วิทยฐานะ ความดีความชอบ ค่าตอบแทน ความต้องการของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คะแนน O-NET และ NT และการประกันคุณภาพการศึกษา

3. การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

การหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยการระดมสมอง (Brainstorming) กับกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด จำนวน 30 คน และนำมาสังเคราะห์ประเด็นเนื้อหาตามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ซึ่งพบข้อเสนอ ดังนี้

3.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม ควรดำเนินการดังนี้

3.1.1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.2 จัดทำคู่มือแนวทางในการปฏิบัติให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเอง

3.1.3 พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และจัดจัดอบรมอย่างเข้มสม่ำเสมอต่อเนื่อง

3.2 มุมมองและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร ควรดำเนินการดังนี้

3.2.1 ติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอยู่เสมอ

3.2.2 ศึกษามุมมองแนวคิดในการดำเนินการต่างๆ เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เข้าร่วมการประชุม อบรม และสัมมนาทางด้านวิชาการ

3.2.3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ รวมถึงวิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียนในการจัด การเรียนรู้เป็นประจำทุกปี สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงเปิดใจรับฟังข้อคิดเห็น และเสนอแนะจากทุกภาคส่วน

3.2.4 สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามข้อมูล สภาพจริงและความต้องการของชุมชน มีการกำกับ ติดตาม นิเทศการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตร

3.2.5 ศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม ทำความเข้าใจกับการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบต่างๆ

3.3 การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ควรดำเนินการดังนี้

3.3.1 จัดอบรมให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่คณะครูในการตัดสินใจในการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นอันดับแรก

3.3.2 นิเทศ ติดตามการประเมินผลการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.3.3 ศึกษาและทำความเข้าใจให้ชัดเจนในการใช้วิธีการที่หลากหลายประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จัดระบบการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและข้อกำหนดในหลักสูตร

3.3.4 ร่วมกำหนดวิธีการประเมิน และสัดส่วนของวิธีการประเมินผลเหมาะสมกับครูในโรงเรียน

3.3.5 ร่วมกันกำหนดเวลาเรียนทั้งหมดของนักเรียนที่จะได้รับการตัดสินผลการเรียน

3.3.6 ร่วมวิเคราะห์เกณฑ์การตัดสิน ออกแบบผลการจัดการเรียนรู้และประเมินผลให้สอดคล้องกันในโรงเรียน กำหนด วิธีการ และเกณฑ์ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจากพฤติกรรมกับครูในโรงเรียนตรวจสอบ และทบทวนการตัดสินผลการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน

3.3.7 สนับสนุนให้ครูในโรงเรียนเข้ารับการอบรม แล้วนำมาเผยแพร่กับคนอื่นๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมอภิปรายกับครูในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

3.3.8 สนับสนุนให้ครูจัดทำเอกสารการรายงานผลการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างชัดเจน ตรวจสอบและติดตามให้ครูนำผลการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

3.4 การจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรดำเนินการดังนี้

3.4.1 ศึกษา และทำความเข้าใจอย่างละเอียดเกี่ยวกับโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.4.2 จัดอบรมให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่คณะครูในการจัดกิจกรรมต่างๆ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.4.3 วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ความรู้กับครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สนับสนุนให้จัดกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการตามบริบทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและสถานศึกษา ร่วมออกแบบผลการจัดการเรียนรู้และประเมินผลให้สอดคล้องกับความพิเศษของเด็กกับครูในโรงเรียน

3.4.4 นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ของผู้เรียนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องตามศักยภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

3.4.5 จัดให้มีโครงการสอนซ่อมเสริมให้กับผู้เรียนในด้านที่บกพร่องอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมโดยเน้นความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมและเต็มตามศักยภาพตามลำดับขั้นการพัฒนา

3.4.6 ส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนรายบุคคล อย่างเป็นระบบ กำหนดให้ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการอบรมและพัฒนาเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนสู่การปฏิบัติจริง

3.5 การประเมินผลการสอนของครู ควรดำเนินการดังนี้

3.5.1 ศึกษาระเบียบ และวิธีการประเมินผลการสอนของครูให้เข้าใจ และปฏิบัติให้ถูกวิธี

3.5.2 กำหนดแนวทาง และแผนการนิเทศติดตามการสอนของครูร่วมกับครูในโรงเรียน

3.5.3 ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินการสอนของครู เปิดใจรับฟังข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆในการประเมินผล เปิดเผยผลการประเมินการสอนให้ครูได้รับรู้ พร้อมให้เหตุผลประกอบ และเสนอแนวทางในการพัฒนา

3.5.4 ร่วมกับครูกำหนดมาตรฐานในการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูอย่างชัดเจน

3.5.5 นำผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการเรียนรู้ของครูไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงผลงานครู ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูตามแผนงานจริง

3.6 การวางแผนเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพ ควรดำเนินการดังนี้

3.6.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองอย่างหลากหลาย ส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อ เข้ารับการประชุม อบรม สัมมนาทางด้านวิชาการ ให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และเปิดโอกาสครูร่วมเป็นวิทยากรในการพัฒนาวิชาชีพ

3.6.2 ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายครูทั้งภายในสถานศึกษาและต่างสถานศึกษา สร้างความตระหนักให้ครูมีความรักและศรัทธาที่จะพัฒนาวิชาชีพของตนเองอย่างจริงจัง

3.6.3 ประสานผู้มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นผู้นำและร่วมจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาวิชาชีพครู ติดตามข่าวสารการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ กำกับติดตามการพัฒนาตนเองของครูอย่างต่อเนื่อง กำหนดเป้าหมายการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน และกำหนดนโยบาย เป้าหมายในการพัฒนาครูอย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี มีการสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เกิดจากนโยบาย กฎหมาย มาตรฐานวิชาชีพ หลักสูตร การประเมินผล โครงการสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการพัฒนาครูมืออาชีพ

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำคู่มือแนวทางและพัฒนาหลักสูตร และจัดอบรมอย่างเข้มให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพและเป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดใหม่ในทุกๆด้าน โดยเฉพาะด้านวิชาการ ผู้บริหารจึงมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้รู้และเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจโดยอาศัยหลักการบริหาร ซึ่ง

หลักการในการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาตามกฎกระทรวง ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) กำหนดให้สถานศึกษาใช้หลักการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย คือ งานบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดในสถานศึกษาจึงทำให้ผู้บริหารให้ความสนใจภาระงาน การบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการวางแผนเพื่อพัฒนาส่งเสริมให้ครูได้มีความรู้ ความสามารถและพัฒนาตนเอง มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูเพื่อให้ครูเป็นครูมืออาชีพ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนร่วมมีการวางแผนเพื่อการรองรับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้จัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ สมคิด และมัณฑนา [18] ที่ได้กล่าวว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม เรื่องกระบวนการจัดการเรียนการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการเรียนการสอน งานหลักคือ การปรับปรุงการปฏิบัติงานทางด้านเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและผู้นำทางวิชาการ ต้องเป็นผู้ประสานงาน ควบคุมงานด้านวิชาการ กำหนดเป้าหมายชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนร่วมกับคณะครูอาจารย์ผู้สอนทุกคน ในการจัดการศึกษา และติดตามดูแลเพื่อประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ รุ่ง [19] ยังได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่จะต้องมีความเป็นผู้นำเชิงวิชาการที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคตสร้างสรรค์ จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัจจุบันผู้บริหารมี การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เข้ากับยุคในการจัดการศึกษาในทศวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานจนนำพาองค์กรบรรลุเป้าหมายเจริญก้าวหน้าโดยอาศัยภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นหลักนั่นเอง

ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นพวนา [20] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และไชยา [21] ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมากและทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เกิดจากนโยบาย กฎหมาย มาตรฐานวิชาชีพ หลักสูตร การประเมินผล โครงการสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและการพัฒนาครูมืออาชีพ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากร วิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาโดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบวิชาชีพไว้ในมาตรฐานวิชาชีพ ตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ไว้ในมาตรา 27 และในมาตรฐานความรู้ของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้เกี่ยวกับผู้นำทางวิชาการเป็นเบื้องต้น และได้มีเนื้อหาอยู่ในหลักสูตรการอบรมอย่างเข้มก่อนเข้ารับตำแหน่งเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดถึงคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีมาตรฐานความรู้ ดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารสถานศึกษา 4) หลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) กิจการและกิจกรรมนักเรียน 6) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 7) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของงานวิชาการที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะของผู้บังคับบัญชาของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการต่างๆ ในโรงเรียนให้เกิดสัมฤทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คำอธิบายต่อผลที่ค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับที่ รุ่ง [19] กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษานั้น เป็นบุคลากร วิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำ เป็นผู้บริหาร โอกาส เป็นผู้นำองค์การ ผู้นำทางวัฒนธรรม ผู้นำทางการเรียนการสอน และที่ เนตร์พัณณา [22] กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำรงตำแหน่ง เพื่อควบคุมดูแลและรับผิดชอบให้กิจการต่างๆ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ทัศนะของ สัมมา [23] ยังสนับสนุนอีกว่า ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถตามที่กำหนดไว้โดยหน่วยงานนั้นๆ ปฏิบัติงานตามที่รับมอบหมาย

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี พบว่า ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำคู่มือแนวทาง และพัฒนาหลักสูตร และจัดจัดอบรมอย่างเข้มให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา อาจเนื่องมาจากจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเพิ่มพูนทักษะความสามารถ และมีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งการจัดทำคู่มือแนวทางผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งสามารถใช้เวลาว่างของตนเองในการทำความเข้าใจ ในส่วนของการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้นผู้บริหารจะได้มีการฝึกปฏิบัติด้วยทำให้สามารถนำแนวคิดและทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง และการอบรมอย่างเข้ม เป็นการใช้ระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นในการทำความเข้าใจอย่างกระจ่างชัด นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารการศึกษาคนอื่นๆ ที่เข้าร่วมอบรมหลักสูตรอย่างเข้มด้วยกันอีกด้วย เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเป็นเครือข่ายทางวิชาการต่อไป สอดคล้องกับที่ มาลี [24] กล่าวว่า การเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาการทั้งด้านส่วนตัวและส่วนรวม สามรถทำได้โดยการค้นคว้าศึกษาต่อ เข้าอบรม สัมมนาการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นต้น สอดคล้องกับ อุบล [25] ที่กล่าวว่า ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เข้าร่วม การประชุม อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้การเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยน แปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการวางแผน นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ ให้คำปรึกษาแนะนำ และสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา [26]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

1.1 จากผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ที่พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่ได้ผ่านการรับรู้ของครูดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปเป็นข้อมูลในการประเมินเพื่อพัฒนาตนเอง และทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำไปเป็นสารสนเทศ เพื่อประกอบการวางแผนในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงเผยแพร่ให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในผู้บังคับบัญชาของตนต่อไป

1.2 จากผลการพรรณนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ที่พบว่าเกิดจากนโยบาย กฎหมาย มาตรฐานวิชาชีพ หลักสูตร การประเมินผลโครงการสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการพัฒนาครูมืออาชีพ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลของการพรรณนานี้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนและพัฒนา

1.3 จากผลการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี ที่พบว่าควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำคู่มือแนวทาง และพัฒนาหลักสูตรและจัดจัดอบรมอย่างเข้มให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา อาจอยู่ในรูปแบบของการอบรม หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดทำคู่มือแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการขึ้นมาเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำอื่นๆ เช่น ภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางจริยธรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยนี้เพื่อได้ข้อมูลเชิงลึก และสนองความต้องการในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง

2.2 ควรศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียน

2.3 ควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จะให้เห็นผลในการปฏิบัติและนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

เอกสารอ้างอิง

1. Wirot S. School Executives Three-dimensional Development to Effective Management. Khon Kaen: Klungnanavitthaya; 2010. Thai.
2. Weerachat W. Instructional Leadership of the School Administratiors under the Jurisdiction of Chaiyaphum Educational Service area Office 2. Loei: Faculty of Education, Loei Rajabhat University; 2007. Thai.
3. Thon S. Management Oriented Reforms: Theory, Research and Practice in Education. Bangkok: [n.p.]; 2008. Thai.
4. Saneh J. The Vision and Strategy of Modern Leaders, Textbook Projec. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University; 2009. Thai.
5. Lipham JM, Hoch JA. The Principalship: Foundations and Functions. New York: Harper & Row Publisher; 1974.
6. Office of the National Education Commission. The Development of the Education System to Education Reform. Bangkok: [n.p.]; 2000. Thai.
7. Teera R. The School Administration's Education Reform. Bangkok: LT Place; 2003. Thai.
8. Thawan S. Academic Leadership. Bangkok: Odean Store; 2007. Thai.

9. Wasupatara S. Instructional Leadership and Competency of Principal Affecting the Success of School-based Management. [Ph.D. thesis]. Bangkok: Kasetsart University; 2008. Thai.
10. McEwan AT. Educational Leadership: Culture and Diversity. Gateshead: Athenaeum Press; 1998.
11. Leithwood K. A review of the Research: Educational Leadership. The Laboratory for Student success at the Temple University center for Research in Human Development and Education [Internet]. 2006 Nov 1 [updated 2012 August 28]. Available from:// http://www.temple.edu/lss.
12. MacNeill N, Cavanagh R, Silcox S. Beyond Instructional Leadership: Towards Pedagogic Leadership. Paper Submitted for Presentation at the 2003 Annual Conference for the Australian Association for Research in Education Auckland; 2003.
13. Edmonds RL Litter Decomposition and Nutrient release in Douglas-fir, red alder, Western Hemlock, and Pacific Silver fie Ecosystems in Western Washington. Canadian Journal of Forest Research. 1980; 1(10): 327-337.
14. Higginson MS. The Relationship Between Elementary Principals' Conceptualization of Instructional Leadership and their Perceived Use of time. [Ph. D. Dissertation]. USA: Brigham Young University. 2001.
15. Hallinger P, Heck RH. Reassessing the Principal's Role in School Effectiveness: A Review of the Empirical Research, 1980-1995. Educational Administration Quarterly. 1996; 32(1): 5-44.
16. Ubben GC, Hughes LW. The Principal : Creative Leadership for Effective Schools. Boston: AIIyn & Bacon; 1992.
17. Boonchom S. Preliminary research. 9th ed. Bangkok: Suweeriyasan; 2013. Thai.
18. Somkid S, Muntana I. Conclusion and Issues for Educational Leadership in the Future: Executive Director. Documents symposium of Executives with Education Reform Ph.D. Project of Department of Management Studies Faculty of Education. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2002. Thai.
19. Roong K. Leadership of the administration's education reform. Bangkok: V.T.C.; 2002. Thai.
20. Nopwana W. The Relationship Between Instructional Leadership of School Administrators and Organization Effectiveness of Primary School under the Office of Nongkhai Educational Service Area. Udon Thani: Udon Thani Rajabbat University; 2008. Thai.
21. Chaiya K. The Relationship Between Academic Leadership of School Administrators and Educational Quality Assurance of Basic Schools under the Office of Sakaeo Educational Service Area 2. [n.p.]: Rajanagarindra University; 2010. Thai.
22. Netpanna Y. Leadership and Strategic Leadership. 7th ed. Bangkok: [n.p.]; 2009. Thai.
23. Summana T. Executive Leadership. Bangkok: [n.p.]; 2010. Thai.
24. Malee S. The Development of a Learning Organization Model of the Office of Educational Service Area. [Ph.D. thesis]. Bangkok: Siam University; 2009. Thai.
25. Ubon S. The Performance of Teachers in Municipal Schools of Pathum Thani Province. Bangkok: Suan Dusit Rajabbat University; 2011. Thai.
26. Teera R. The School Administration's Education Reform. Bangkok: LT Place; 2003. Thai.